

ÁLLÁSFOGLALÁS

AZ EURÓPAI PARLAMENT IPARI, KUTATÁSI ÉS ENERGIAÜGYI BIZOTTSÁGA (ITRE) ÁLTAL KÉSZÍTETT, AZ ENERGETIKÁVAL FOGLALKOZÓ „ZÖLD KÖNYV”-VEL [2006/2113(INI)] KAPCSOLATOS (2006.09-19-ÉN KELT), JELENTÉS TERVEZETRŐL.

Az Energiapolitika 2000 Társulat az alábbiakban fejt ki véleményét az ITRE jelentéstervezetről ezzel is segítve az Európai Parlamentben működő képviselők munkáját, kiemelten is a magyar résztvevőket.

Az Európai Unió szemmel láthatóan elhatározott az energetikai kérdésekkel való érdemi foglalkozásra, mégpedig az Unió szintjén. Meggyőződésünk, hogy a kibontakozó vita és eszmecsere megalapozhatja a döntéshozók árnyalt tisztánlátását ebben az alapvetően fontos kérdéskörben, elősegítve a közösség és az azt alkotó rész-társadalmak, valamint állampolgárok együttműködésének hatékonyságát, és egyúttal figyelembe véve azok érdekeit.

Általános észrevételek

Az energetika egy rendkívül összetett, sok egymástól különböző ágazatból álló struktúra, ahol az egyes részterületek merőben különbözhetnek egymástól. A részterületek természete speciális és a köznapiektól képest általában rendkívül bonyolult. Ebből adódóan az egyes részproblémák, valamint azok egymásra hatása nehezen átlátható, még felsőfokú célirányos tanulmányok, vagy éppen tudományos fokozatok elnyerése után is. Így külön nehézséget jelent az egyes kérdések árnyalt kezelése azoknak, akik szakterületi ismeretekkel nem, vagy csak részlegesen rendelkeznek. Ide tartozik a politikai döntéshozók nagy többsége és általában a társadalmi szervezetek reprezentánsai is.

Az energiaszolgáltató rendszerek kiépítése, fejlesztése és üzemeltetése kiemelten nagy összegeket köt le, ezért az ezekkel kapcsolatos döntések különösen nagy felelősséget jelentenek. Egy-egy hiba – különösen, ha stratégiai jellegű és így hosszú távra kihat – befolyásolhatja az egész társadalom gazdasági teljesítőképességét és ezen keresztül az állampolgárok életszínvonalát is.

Az anyag egészére rányomja bélyegét az Európai Unió jövőjével kapcsolatos bizonytalanság. Még mindig nem eldöntött, hogy „Európai Egyesült Államok” jön létre, vagy a „Nemzetek Európája”. A két jelentősen eltérő struktúra az energetikában felmerülő problémák más-más kezelését jelenti. Természetesen közties helyzet is elképzelhető – pont az elmúlt napokban mutatkoznak erre vonatkozó törekvések francia részről – amikor a problémák és feladatok kezelését megosztjuk közösségi és regionális/nemzeti szinten. Ez természetesen a jogosultságok és funkciók szigorú szétválasztásával is jár. A biztonságos energiaellátás ui. lényegesen több mint a liberalizált kereskedelem, amely hatékonyan nem képes visszahatni (befolyásolni) az említett műszaki-technológiai rendszerek optimális szerkezetére és optimális üzemeltetésére.

A fentiekből jórészt adódik az a sajnálatos tény, ami már a Zöld Könyvben is megfigyelhető volt, nevezetesen az, hogy nincs pontosan definiált célfüggvényünk. Vannak prioritások, de ezek konzisztens kezeléséhez szükség lenne egy általánosan elfogadott alapelv – célfüggvény. Például, korábban a versenypiac bevezetése előtt ez az alapelv a legkisebb összköltségre való törekvés volt, amelynek kialakultak a tudományosan megalapozott módszerei. Ma ugyanakkor, például a megújuló energiák alkalmazásánál, fel se merül a gazdaságosság kérdése, más gazdaságilag kedvezőbb alternatívák vizsgálata. A verseny minden áron történő erőltetése össz-európai szinten óriási hálózat beruházásokkal, a nagyobb távolságú energiaszállítások pedig nagyobb veszteséggel járnának, melyeket végeredményben a fogyasztóknak kellene megfizetni. Mindez és más hasonló folyamatok árfelhajtó hatásúak, de arról senki nem nyilatkozik, hogy ez a céljaink közé tartozik, vagy pedig éppen ellenkezőleg minimalizálni akarjuk az árszintet. A döntés nem magától értetődő. Mindkét opció mellett vannak felhozható érvek.

Külön kell szólni az ellátásbiztonság kérdéséről is, amelyet saját felelősségi körében minden országnak magának kell biztosítani. Ez a súlyos kérdés elvezet az állami szerepvállalás kiemelten fontos kérdésköréhez, amelyet sajnos EU energetikai dokumentumai szélsőségesen minimalizálnak. Az ellátásbiztonság tagállami garانتálását az uniónak sajátos eszközeivel támogatni kellene, például

úgy, hogy a primer energiahordozók vezetékrendszerait — külön-megállapodások helyett — európai közös-érdekű projektek keretében valósítsák meg.

Az elmondottak alapján nem meglepő, hogy a Zöld Könyvre is, de még inkább a jelentés tervezetre, jellemző, hogy egymással szöges ellentétben lévő állításokat rögzít, néha egy ponton belül is. Kétségtelen, hogy ilyen formán mindenki megtalálhatja a „maga igazát”, de ez csak a problémák halogatását eredményezi és elmélyíti azt az egyébként nagyon helytelen álláspontot, miszerint az EU nem befolyásolható, meg kell próbálni „megkerülni”.

Részletes észrevételek

Részletes észrevételeinket az egyes témakörök számozása szerint tesszük meg.

- ad 1) Teljes mértékben egyetértünk a vonatkozó pontban megfogalmazottakkal, maximálisan támogatjuk azt.
- ad 2) Tudomásul vesszük a magunk részéről is, hogy úgy tűnik a szénkibocsátás a kedvezőtlen klímaváltozás legfontosabb hajtóereje. Ebből a szempontból hiányoljuk a nukleáris energiatermelés támogatását, amely nyilvánvalóan az egyik legfontosabb és egyben gazdaságos eszköze a szénkibocsátás mérséklésének. Sajnálattal állapítjuk meg, hogy ez még a kutatás és fejlesztés szintjén sem került kiemelésre.
- ad 6) Maximálisan egyetértünk azzal a megállapítással, hogy az energiaszükséglet csökkentését kell szorgalmazni, (pl. a közúti szállítások területén), legalább relatív mértékben, de kedvezőbb lenne az abszolút mértékű csökkenés. Ugyanakkor tisztában kell lenni azzal, hogy az energiaszolgáltatásban gazdaságilag érdekelt szervezetek számára ez a törekvés nem előnyös, hiszen megnehezíti az extenzív fejlődést és veszélyezteti profitjukat. Másrészről a hatékonyságnövelés komoly költségekkel jár, ráadásul az egyes megoldások ilyen szempontból rendkívül különbözők lehetnek. Feltétlenül költség-haszon elemzést kell végezni minden egyes esetben és igazolni kell az egyes megoldások gazdasági életképességét is.
- ad 9.) Egyetértünk azzal, hogy az energiapolitikának ki kell terjednie az energia-hatékony és tiszta közlekedési, teherszállítási módok támogatására is.
- ad 11) A megújuló energiák fokozott felhasználása és a primer energiahordozó mérlegben kitűzött aránya (50 %!) rendkívül magas, ennek gazdaságos megvalósíthatósága nem bizonyított.
- ad 13) A megállapításokkal egyet lehet érteni, a célkitűzések fontosak, de nem szabad figyelmen kívül hagyni azt az igényt, hogy az egyes tevékenységek metrikáját meg kell határozni, mert csak így lehet mérni hozzájárulásukat a kíván célok eléréséhez. Ezek hiányában a célkitűzések könnyen üres frázissá válhatnak, ami a visszaélések táptalaja.
- ad 16) A megállapítás kiváló példája az azt megfogalmazók teljes hozzá nem értésének. A „fair access” csak egyféleképpen biztosítható: az érvényes szakmai eljárások és szabványok betartásával, ami maradéktalanul meg is történik, hiszen ettől eltérő esetben egyszerűen nem kapnak működési engedélyt a befektetők. A bekezdés vége, miszerint a „tengerparti szélerőműveket először a regionális hálózatba, és csak végső soron kell a transzeurópai energiahálózatba bevonni”, egyszerűen butaság. A villamoshálózatok fizikája nem tesz lehetővé ilyen szétválasztást, a villanyáramot nem csőben szállítják! Már ma is az észak-német szélerőművek működésének ingadozása hálózati zavarokat okoz, még olyan távoli vidékeken is mint Magyarország. Ezen rendelkezésekkel nem lehet változtatni. Megoldás lehet, ha a szélerőművi beruházásokkal párhuzamosan nagyméretű energiatároló rendszerek is épülnek (pl. szivattyús-tározós erőművek), melyek beruházása és üzemeltetése természetesen a megújuló források létesítését terheli (lásd költség-haszon elemzés).
- ad 18) Elvárható lenne a jelentés készítőitől, hogy a nukleáris energia felhasználást legalább azokban az országokban támogatja, ahol a politika nem került a doktriner környezetvédők csapdájába.

- ad 22) Sajnos egyet kell érteni a megállapítással. A kiút a jelen helyzet szakszerű elemzése és a piaci szereplőkkel közös kiútkeresés lehet.
- ad 23) A vizsgálat még nem zárul le, a sikere legalábbis kérdéses.
- ad 24) Teljesen érthetetlen megállapítás. Harcol a „nemzeti monopóliumok” ellen és támogatja a náluk sokkal nagyobb és befolyásosabb „nemzetközi monopóliumok” kialakulását. Remélhetőleg nem arról van szó, hogy a szerzők ezen utóbbi struktúrák „kijáró emberei”.
- ad 29) A helyzet és a struktúra nagyság rendekkel bonyolultabb annál, mint sem hogy ilyen rövid határidővel revolverezni lehetne az érintetteket. Kérlelt döntések nélkül csupán egy újabb improduktív hivatal jön létre.
- ad 31) A regionális piacok létrejötte valóban nagyon fontos kérdés és vélhetően segít a piaci problémák kezelésében. Ugyanakkor azok létrejöttét akadályozó kisebb nagyobb problémák elhárítása sokkal bonyolultabb feladat, mint ahogy a megállapítás azt érzékelteti.
- ad 32) A tulajdonosi szétválasztásnak a piac működése szempontjából semminemű jelentősége nincs.
- ad 34) Az a szövegrész, hogy „...the need in some Member States to reverse the direction of the flow of gas...” egyszerűen értelmetlen.
- ad 35-38) Maximálisan egyetértünk a pontokban tárgyalt problémával és annak kezelésével. A szolgáltatásban szereplő társaságok ellenérdekeltek a szociális díjszabással szemben, inkább a pénzügyi támogatást szorgalmazzák. A két megközelítés nem állítható szembe egymással. Az „energia szegénység” sajnos nem csak pénzhiányt jelent, hanem az esetek nagy többségében az ön-menedzselés súlyos fogyatékoságait is, ugyanakkor ezen állampolgáraitól egyetlen közösség sem „mondhat le”.

Budapest, 2006.október 11.

Energiapolitika 2000 Társulat